

Life Szachownica

2014-08-04

Projekt Wykonanie zabiegów ochrony przyrody na terenie Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000 Szachownica/Carrying out necessary conservation work on a territory of Szachownica Cave designated within Natura 2000 nr LIFE12 NAT/PL/000012 współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach instrumentu finansowego LIFE + oraz NFOŚiGW.

Beneficjent koordynujący: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach

Więcej o projekcie - na stronie www.lifeszachownica.pl

LIFE SZACHOWNICA/PL

Projekt Wykonanie zabiegów ochrony przyrody na terenie Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000 Szachownica/Carrying out necessary conservation work on a territory of Szachownica Cave designated within Natura 2000 nr LIFE12 NAT/PL/000012 współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach instrumentu finansowego LIFE + oraz NFOŚiGW.

Beneficjent koordynujący: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach

Więcej o projekcie - na stronie www.lifeszachownica.pl

Instrument finansujący LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej, który koncentruje się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony środowiska. Program LIFE + odgrywa ważną rolę w realizacji celów europejskiej polityki w sprawie różnorodności biologicznej, określonych w unijnym planie działania na rzecz różnorodności biologicznej oraz w dyrektywach - ptasiej i siedliskowej. Program zarządzany jest przez **Komisję Europejską**.

Więcej o instrumencie finansowym LIFE+ - na stronie www.ec.europa.eu/environment/life/index.htm

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

NFOŚiGW to państwowa instytucja, której celem jest udzielanie finansowego wsparcia przedsięwzięciom służącym ochronie środowiska i gospodarce wodnej. Jako instytucja sektora finansów publicznych, uczestniczy w finansowaniu projektów ze środków krajowych i zagranicznych. Fundusz wspiera również zadania z dziedziny geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom środowiska, ochrony przyrody i leśnictwa, popularyzowania wiedzy ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci, a także prac naukowo-badawczych i ekspertyz.

Instrumenty ekonomiczne, stosowane przez Narodowy Fundusz, przeznaczone są przede wszystkim na dofinansowanie dużych inwestycji o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym.

Więcej o NFOŚiGW - na stronie www.nfosigw.gov.pl.

PRZEDMIOT PROJEKTU

Przedmiotem projektu jest wykonanie zabiegów z zakresu czynnej ochrony przyrody, polegających na wzmocnieniu stropów i ociosów jaskini Szachownica.

GENEZA

Jaskinia Szachownica zlokalizowana jest na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej w Gminie Lipie, na terenie Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Wszystkie jaskinie wzgórza zwanego Krzemienią Górą (około 227 m n.p.m.) stanowiły niegdyś jeden system. Obiekt ten powstał dzięki rozpuszczaniu skał przez wody polodowcowe. Obecny kształt systemu przestworów jest efektem eksploatacji górniczej. Ingerencja człowieka w górotwór spowodowała:

- z jednej strony odsłonięcie podczas eksploatacji kamieniołomu dostępu do rozległych korytarzy jaskini co ułatwiło penetrację obiektu nietoperzom. Z upływem lat, ssaki te zaczęły regularnie wykorzystywać jaskinie jako schronienie zimowe.
- z drugiej naruszenie stateczności masywności skalnego. W wyniku eksploatacji górniczej nastąpiło naruszenie stateczności dużych powierzchni ścian podlegających intensywnemu wietrzeniu fizycznemu; zmienił się pierwotny mikroklimat jaskini na dynamiczny a także rozszerzona została strefa wymarzania. Spowodowało to przyspieszenie procesów wietrzenia fizycznego wewnątrz obiektu.

Efekty wymienionych wyżej procesów są widoczne we wszystkich sztucznie przemodelowanych fragmentach jaskini. Na skutek naruszenia stateczności górotworu nastąpiło rozwieranie się szczelin ciosowych w stropach jaskini. Obserwuje się intensywny proces dezintegracji górotworu, który spotęgowany jest naturalnymi procesami przemarzania oraz zjawiskami krasowymi. Występują świeże obrywy skał oraz wyraźne ugięcia ławicy stropowej. Dodatkowo proces rozszerzania szczelin skalnych wspomagany jest grawitacyjnym osiadaniem naruszonych już fragmentów. Istnieje ryzyko całkowitego rozpadu stropu obiektu. Zawalenie części jaskini według wszelkich danych jest nieuniknione.

WALORY PRZYRODNICZE

Szachownica to jeden z najdłuższych systemów jaskiniowych na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej. Podziemia znajdują się w szczytowej partii wzgórza zwanego Krzemienią Górą. Wzniesienie ze względu na swoje walory zostało objęte ochroną prawną w postaci:

rezerwatu przyrody *Szachownica*, oraz
obszaru Natura 2000 *Szachownica* PLH240004.

Dzięki różnorodności warunków termicznych w jaskini i nieograniczonej liczbie dogodnych kryjówek, Ostoja jest jednym z większych, pod względem liczebności, zimowiskiem nietoperzy w Polsce południowej. Co roku hibernuje tu ponad 2000 tych zwierząt, reprezentujących 10 gatunków, w tym cztery gatunki chronione prawem unijnym:

mopek *Barbastella barbastellus* 1308
nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* 1323
nocek łydkowołosy *Myotis dasycneme* 1318
nocek duży *Myotis myotis* 1324

Ponadto swoje zimowe schronienia posiadają tutaj również takie gatunki jak mroczek późny *Eptesicus serotinus*, nocek Brandta *Myotis brandtii*, nocek rudy *Myotis daubentonii*, nocek wąsatek *Myotis mystacinus*, nocek Natterera *Myotis nattereri*, gacek brunatny *Plecotus auritus*.

Obiekt ten jest obszarem szczególnej koncentracji regionalnej nietoperzy, niezwykle istotnym dla utrzymania ich populacji dla Polski oraz Unii Europejskiej. Jej zachowanie może mieć w perspektywie czasowej kluczowe znaczenie dla przetrwania tych zwierząt.

CEL PROJEKTU I ZAKŁADANY EFEKT

Podstawowym celem projektu jest zachowanie istotnego miejsca występowania nietoperzy oraz zapewnienie odpowiednich dla nich warunków siedliskowych. Warunkiem utrzymania właściwego stanu ochrony dla populacji tych zwierząt na terenie przedmiotowego obszaru jest zatrzymanie dezintegracji stropu tego obiektu. Podstawowymi rezultatami projektu będzie:

- zabezpieczenie w sposób stały stropów sal Jaskini Szachownica,
- zabezpieczenie na stałe fragmentów stropu i ociosów jaskiniowych,
- zachowanie liczby i kubatury pomieszczeń wykorzystywanych przez nietoperze,
- utrzymanie w obecnym kształcie miejsc wlotu nietoperzy do jaskini,
- zapewnienie właściwej wentylacji jaskini.

DZIAŁANIA PRZEWDZIANE W RAMACH REALIZACJI PROJEKTU

W celu zatrzymania dezintegracji Jaskini Szachownica przeprowadzone będą prace polegające na konserwacji i wzmocnieniu struktury skalnej stropu. Do zabezpieczenia tego obiektu zostanie zastosowana kombinacja metod powszechnie stosowanych w górnictwie służących do zabezpieczania podziemnych wyrobisk korytarzowych w kopalniach, w tym: iniekcji ciśnieniowych, instalacji kotwi iniekcyjnych oraz kotwienia kotwami stalowymi.

Sklejone i wzmocnione obudową bloki stropu jaskini zapewnią stabilność całego naruszonego robotami podziemnymi masywu skalnego, a także zlikwidowane zostaną możliwości przecieków wodnych przez strop podziemi. Doprowadzi to w perspektywie wieloletniej do zatrzymania dezintegracji tego obiektu.

Konieczność realizacja przewidzianych w projekcie działań ochronnych została wskazana zapisami zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Szachownica PLH240004.

Link do zarządzenia http://dzienniki.slask.eu/WDU_S/2014/2577/akt.pdf

„Wykonanie zabiegów ochrony przyrody na terenie Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000 Szachownica”